

не тільки нашій освіті. Ця проблема визнана найбільш економічно збитковою у цілому світі.

Отже, для повноцінного освітнього процесу, забезпечення його гармонійності та ефективності необхідна структура, яка паралельно, не втручаючись в процес, буде забезпечувати психологічне та фізичне здоров'я учасників цього процесу, що буде сприяти оздоровленню суспільства неодмінно.

Ключові слова: дослідницька діяльність, педагогічна діагностика, технологічна карта, мотивація, професійна норма.

Список використаних джерел

1. Доротюк В. І. Природа компетентності та створення розвивального середовища: важливі аспекти у виборі професії. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи. Збірник наукових праць, випуск 2(21)*, К., 2018.
2. Доротюк Ольга. Організаційно-педагогічні умови допрофесійної підготовки учнів старших класів. *Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика. Збірник наукових праць. Випуск 2(21)*, 2018.
3. Громкова М. Т. Психологія і педагогіка професійної діяльності. Психологія і педагогіка професійної діяльності. Навчальний посібник для вузів. К. Юніті-ДАНА, 2003. 415с. - (Серія "Педагогічна школа. XXI століття").

КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЯК УМОВА ДОСЯГНЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ТА СПРАВЕДЛИВОЇ ОСВІТИ

*Ільченко Віра,
д-р пед. наук, професор, дійсний член НАПН України,
завідувач відділу інтеграції змісту загальної середньої освіти,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (2011 р.) ґрунтується на засадах особистісно зорієнтованого, компетентнісного і діяльнісного підходів, що реалізовані в освітніх галузях і відображені в результатах загальної середньої освіти.

Модернізація змісту шкільної освіти має відбуватися у напрямку зменшення її фактологічності, переорієнтації на засади сталого розвитку, формування життєствердного образу світу кожного учня і життєствердної моделі світу суспільства загалом [1], досягнення ефективної та справедливої освіти. Під ефективною та справедливою освітою в освітніх системах країн Європейського Союзу розуміють освіту, зміст якої доступний всім учням і засвоюється всіма учнями.

Головними гаслами, що визначають розвиток різноманітності національних систем освіти країн Європейського Союзу (ЄС) у XXI ст., «ефективність» та «справедливість» — посилення «ефективності» та «справедливості» освіти є ключовими завданнями в умовах глобалізаційних викликів, демографічних змін, швидкого розвитку технологій та зростання навантаження на державні бюджети. Про це наголошувалося, зокрема, на спільному засіданні Європейської Ради й представників урядів держав-членів ЄС у Люксембурзі 2006 року [2].

Ефективність у цьому контексті освітніми системами Європейського Союзу розуміється як співвіднесення результату певного процесу та вкладених у нього зусиль. Система освіти вважається ефективною, якщо внесок продукує максимальний результат. Поняття «справедливість» трактується як міра, стосовно якої індивідууми можуть користуватися можливостями засвоїти її зміст.

Серед інструментів посилення ефективності та справедливості освіти вказується інтенсифікація її децентралізації з метою отримання навчальними закладами більших повноважень у конструюванні змісту освіти, задоволенні бюджетних потреб, доборі педагогічних кадрів. У вітчизняній освіті повноваження навчальних закладів обмежені єдиними програмами, які проєктують єдиний зміст підручників, що видаються за державні кошти. «Справедливість» освіти проявляється в тому, що всі учні мають однаковий доступ до фактологічного змісту, втіленого в одні і ті ж програми одних і тих предметів, єдиних для всіх учнів. Варіативність програм фактично відсутня.

Серед стрижневих напрямів національних систем Європейського Союзу (ЄС) у сфері шкільної освіти проголошено: формування в учнів ключових компетентностей; підготовку молоді до навчання упродовж життя; підтримку

сталого зростання економіки шляхом підвищення рівня навчальних досягнень учнів та ін.

Активна діяльність учня в процесі навчання та його мотивація до набуття знань, важливість навчального середовища, яке передбачає використання адекватних рівню розвитку та потребам школяра методів та форм навчання — основні завдання перебудови фактологічної освіти в ефективну, компетентнісну її модель, цілісність її змісту, що досягається завдяки інтеграції змісту освітніх галузей на основі єдиних для них закономірностей природи, культури, суспільства та екології. У Державному стандарті Іспанії здатність учнів оперувати означеними закономірностями визначено як предметні компетентності, яких учні набувають в процесі вивчення освітніх галузей «Природознавство», «Суспільствознавство», «Математика» [2, с. 142].

На сучасному етапі у вітчизняній освіті актуальна компетентнісна теорія змісту освіти, яка є відповіддю дидактів на потреби сьогодення. Українські вчені розглядають компетентності як системні характеристики особистісно- та діяльнісно-орієнтованого підходу до навчання. Така позиція відкрила нові перспективи у конструюванні змісту освіти. Перш за все, це можливість відходу від традиційної «предметності» у напрямі об'єднання навчальних предметів у цілісну систему. Саме над цією проблемою працює колектив відділу інтеграції змісту загальної середньої освіти, розробляючи основи інтеграції змісту освітніх галузей «Природознавство», «Математика», «Мови і літератури» (літературний компонент), теоретико-методичні основи формування наукової картини світу, життєствердного національного образу світу в процесі вивчення природничо-математичних, літературознавчих предметів у 10-11 класах.

При такому втіленні в навчальний процес предметних/галузових компетентностей можливо досягати виокремлення ядра кожної предметної галузі і його засвоєння всіма учнями, зокрема, обґрунтовуючи елементи знань освітньої галузі на основі базових закономірностей природи, суспільства, культури.

Засвоєння ядра освіти, яке являє собою систему часткових закономірностей, що вивчаються в предметах природничо-математичного, суспільствознавчого, літературного циклів об'єднаних загальними закономірностями природи,

суспільства, культури, обумовлює оволодіння всіма учнями перш за все базовою природничо-науковою компетентністю. Інтеграція змісту природничо-наукової освіти на основі ядра природничонаукових знань та загальних закономірностей природи, обумовлює формування в учнів «енергійного бюджету» (термін С.А. Подолинського), здатності учнів виконувати роботу при найменшій затраті енергії. Таким чином, ефективна та справедлива освіта є водночас і економічно ефективною освітою.

Компетентнісна модель освіти обумовлена інтегрованим її змістом на основі загальних закономірностей природи.

Ключові слова: компетентнісно орієнтоване навчання, предметні компетентності, загальні закономірності природи, суспільства, культури, ефективна, справедлива освіта.

Список використаних джерел

1. Ильченко В. Р., Гуз К. Ж. Модернизация содержания образования как национальная проблема. *Педагогика*. 2011. № 4. С. 3-8.
2. Локшина О. І. Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу: теорія і практика (друга половина XX — початок XXI ст.): монографія. К.: Богданова А. М., 2009. 404 с.

НАВЧАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ДЛЯ ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХОДУ В РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТНІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

*Ільченко Олексій,
канд. пед. наук, ст. наук. співробітник,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Навчальне середовище як генеральний дидактичний фактор відіграє найбільшу роль в досягненні ефективності навчального процесу взагалі (І. П. Підласий, П. І. Матвієнко, А. В. Хуторський та ін.) і формування компетентностей учнів зокрема. Без організації відповідного компетентнісній моделі освіти навчального середовища неможливо досягти її ефективності [1].